

МИХАЙЛО ЖУК.

Е Т Ю Д.

Ще в дитинстві у його боліли очі. Може винюю тому була золотуха, але він, якого пізніше всі знали під прізвисьмом „сміливий“, часто ходив малим з напухлими, червоними повіками, а просинаючись ранком іноді не міг розплющити очей. Ні він, ні його рідні тоді і не гадали, що од цього може бути коли яка шкода. Проміють було настоем холодного міцного чаю і дитина стрибає, як нічого й не було.

Назпакі, пізнійше, він міг похвалитися своїм зором—так добре і далеко бачив. Його щастем—був його гострий зір. Се навіть заважало йому: бо коли звязав свою душу з другою, то почали навертатися думки:

„Дуже гарні має очі, але... бракує маленької рисочки, щоб вони зовсім стали гарними: ліві куточки як раз по середині, коли більше глибше і поважнійше око має ті самі куточки низче середини. Дуже гарні уста, але... тільки в усміху, а так не відбивають внутрішньої думки і тому мляві і невиразні, як рукавичка, що скинена з руки. Прекрасний ніс, але... крила не тонкі, а наче дві половинки вишні, розділені і без косточки, м'язкуваті“.

Так перейшов усю людину, зробив підрахунок і вийшло 1—1=0. Може так і краще.

Настав момент і потреба творити. Не можна лишитися серед дороги, бо уява розпалена і вимагає задоволення. Встає творчий дух і, як вправний керманіч, бере стерно у руки, щоб плисти на зустріч меті, поминаючи небезпечні місця. Це захопило, як захоплює все, що має відвагу, ризик, тру... Напружились нерви, стало руба питання—або пан, або пропав. Інтродукція мрійности.

Обгортає неспокій, тривога,—чогось чекає, когось визирає напружена істота. Повільно вливається сміливість і іншої назви тоді не визнає для себе людина.— „Він сміливий“.

„Сміливий“—як це гарно звучить!

Сміливий п'є повітря повними легенями і йому видається, що воно виключно його. Йому так багато потреба, що вся безодня простору мабуть не настанчить того напою. Треба йти, щось брати, когось підкорити.

Сміливі ж городи беруть.

Мета досягнена; вказ „городів“, переповнив усю істоту тими „городами“, а що далі? Невже обсерувати з дня на день те саме?..

Наче на підмюгу з'явилася утома і поклада сміливого до ліжка. Спочатку так, подрімати... Ліг і полюбилось. Поспішав до вечера, як до рідної мами дитина і, заплющивши очі, творив для себе те, чого бракувало в життю. Висновок моменту зробився постійною, докучною думкою, що 1—1=0. Шкода зробилося губити чарівну картину. Неясні образи дражили ясними і тонкими деталями; хотілося оживити і те неясне,

щоб воно дало гармонію. І гармонія повставала. Хотілося і далі йти з заплющеними очима, милуватися тим, що в середині. Добре так на момент власного бажання сплунути. Це потреба усіх нерішучих людей і всіх перетомлених. Сплунути. Дивився всюди поза своїм домом, а в своїй хаті, як та бджола, був у темноті.

Навколо збирав нектар солодошів, потрібну пергу, а на порозі власної хати заплющував очі. І легко було йти тою дорогою і не тільки легко, але дім зробився храмом, святим кутком для спочинку і відпочинку. Може, як би він бачив—він би і сперечався, і був би грубим, нетактовним. А то хатня нетактовність розбивалася об його сліпоту. Він казав: „Я заплющую очі на те, щоб стерти свій зовнішній світ, своєю щоденну обстанову і хочу мати змогу вибирати в уяві картини з того, що знаю і що можна перетворити в іншій комбінації на нове життя.“ Через якийсь час у його загострився нюх, чуйним зробився дотик. Він полюбив квіти і масами їх мав у хаті. Кожний запах викликав окрему поставу і була вона для його прекрасною, як тільки того душа бажала. Проходили живі усмішки, скорботні лінії уст, примхувато дитячі і таємно-загадкові, що серце холонуло і довго їх не можна було забути. Схилялися очі, як квіти польові—такі одмінні, такі повні сонця, або загадкові як сутінки ночі. І було гарно дивитися в глибину незнайомих очей. Безмовні тіні йшли і бігли, як граційні човни на своїх вітрилах серед моря. Він зробився ніжним до хатніх і вони його рахували за смертельно хворого і часто він перетомлював всіх своєю ніжністю. Благали його розплющити очі, а він запевняв, що розгубить коштовности серед буденщини і стане грубим і нестерпучим.

„Я, як злодій—казав він—грабую природу на те, щоб у затишку, на самоті, складати мозаїку свого хотіння.“

Я наробив помилок, багато їх було, а щоб не руйнувати старого і не витрачати даремне часу на руйнування, я закриваю все новим муром нового будинку. Нехай там хоч горобці живуть у моїй минулості, а я бажаю орлів у сучасному. Всі турбуються про будуччину і часто гинуть в ім'я тої самої далекої феї. А сучасне використовує момент, прокладає свої шляхи *тепер* і рие носом землю, бо вона мала і не дивиться на небо, коли жолуді валяються долі. Треба орлів у сучасному, щоби розігнати свинський гурт. Це я так думаю і з заплющеними очима вірю в це саме. В дійсності я не будівничий і не орел, а смертельно хвора і безвольна людина.“

На-далі він і справді осліп і, як і всі сліпці, став підозрілим. Всіми своїми хибами він обдаровував усіх людей і з ніжного зробився вередливим тираном. Мрії одмінили форму солодкого задоволення на вічні муки підозріння. І це сталося тому, що він зробився справжнім сліпцем. Там, де він колись брав ніжність зором,—там як-раз запала темна заслона, і хатні сказали: тепер ти хоч і хворий, але не смертельно; тепер ти просто скалічений, але душа твоя така, як і у нас.